

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

17 Auctor sit Papa, so concilium celebretur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](#)

alia Hispania, quorum hic nulla mentio.

2 ¶ Ante Nicenam] Sic est emendatum ex Anselmo, & Deodato, & Vaticana collectione. Nam ante legebatur An-
tiochenam. In collectione autem Iudorū impresa legimus qui-
don, Nicenam, sed deest vox, ante. Sic autem legen-
dum esse, quemadmodum est emendatum, ostendunt verba,
qua ipsam Nicaeiarum concilium antecedens, ostensus est
eo, id est rās cō exxīg, rās dī cō Ningiz cōxīg-
rīzīg, id est, qui canones posteriores quidem Ancy-
ranis, antiores autem Nicenam sunt, quo loco in collec-
tione Iudori impresa mendos est. Et hi quidem canones fe-
cundi sunt eorum, qui in Ancyra, & Cesarea expositi
sunt, sed undat enim illud & Cesarea, quare in recentioribus
editionibus conciliariorum omissione est. Similis error est in codice ca-
nonum Moguntino.

3 ¶ Sexaginta] In codice canonum lx. episcopi reperi-
tur subsecunda: sed posse additur, & certi, & sub-
scriperunt omnes episcopi diversarum provinciarum,
vel civitatum, num. cxx. Societas lib. 2. cap. 16. in eo con-
cilio ex occidente, parvulus episcopos circiter ecc. convergentes di-
cunt, ex Oriente vero lxxv, qui etiam sexagesim ficerunt. Idem
Nicophorus lib. 9. cap. 12. & Tripartita. Theodorus autem lib. 2.
cap. 17. docebat antiquis narrationibus, episcopos cel. convenientes. O-
mnino & in his, & Patrum, & canonum numeris multa sunt emenda-
tiones. Sed in multis etiam faris vixim est indicare varietates:
numilla autem lectoris diligenter finis refervantur.

4 ¶ Et Ianuarius] Anselmus habet ut Gratianus.
In collectione indicata est, & Vincentius Capuanus epi-
scopus & S.R.E. Legatus exierunt. In concilio i-
psius cap. 18 nominatur Ianuarius episcopus. In subscriptione ve-
ro in codice canonum, non nominatur, sed tantum Vincenarius
Capuanus S.R.E. Legatus, & Calpodius Dopolitanus Legatus
S.R.E.

5 ¶ Septima] Hic numeratur tantummodo unica synodus
Carthaginensis, que habetur in codice canonum, de qua inscribitur xx.
dist. c. de libellis. discutuntur.

6 ¶ Epäunensis] Ita emendatur est ex aliquo ma-
nuscripto, & collectione Iudori Vaticana. Nam antea lo-
gebatur, Empanensis. Verum tamen in concilio Epäunensi
impresso nullus Cefarius nominatio: sed Avii primus est
menio.

7 ¶ Septimadecima] Hic numeratur tria concilia Au-
tolianensia, quorum haec in concilio impensis indicia inveni-
untur. In quibus Autolianensi, subfribus primo loco Autolius
Aratatenisi. In primo inter alios legitur nomen Melani
Rhodanensis. In tercio subfribus quarto loco Albinus episcopus
Andegavensis.

C. XII. ¶ Epistola Athanasi postulantis
capitula Nicenae concilii.

Sed quod Nicena synodus secundum canonem super statuisse dicitur,
contrarium videtur ei, quod in epistola Athanasi
inventur. Scribit enim Athanasius a
Alexandrinus episcopus Marco
Poppe, ita dicunt:

Synaginta: Nicenae concilii capitula quæ de pra-
fata synodo, iubente domino meo Alexandro, de-
creto omnium episcoporum attuli, quæ sunt igne com-
busa, optamus, ut a vestra sancte sedis auctoritate per-
cipere per prefates legatos mereamur. Item b. ¶ Pra-
sentibus nobis octoginta capitula in memoriam syno-
diorum sicut quadragesimæ à Græcis, Graeca edita lin-
guæ, & quadraginta à Latinis, similiter Latina edita lin-
guæ. Sed vixim est ccxxxviii. episcopis c. Spiritu sancto
repleta, & maxime jam dicto Alexandro, & Apostoli-
ca sedis Apocrifariis, ut decem capitula adunarentur

aliis, atq; congruis locis infererentur, sed formâ lxx. di-
scipulorum, vel totius orbis terra linguarum, septuaginta
tanti & tam excellentes concilii fierent capitula, quæ
omnem Christianorum informarent orben.

1 ¶ Septuaginta] Ex hī Athanasi verbis constat,
non omnes Nicena synodi canones aut Græci, aut Latini mon-
haberi. Et Iulius Papa ad orientales, & Innocentius Viterbi-
cus, & alii muli ex illa canones citant, quæ non sunt in his
vixint, quæ in manibus omnium versantur. De qua re
scribit Iudorū in prefatione, conciliariorum tomis inserta. Et
ex epistola quadam Gregorii decimi ad Regem Armenorum,
cum concilium Lugdunense indississet (quam manuscriptam
liber Cardinalis Sivetus) intelligitur integrum Nicenam con-
ciliū in lingua Armenorum eo tempore existisse. Sic enim
scribit: Quia vero multipliciter expedit, ut in ejusdem
celebratione conciliis, antiquorum conciliorum
copiam habeamus, celsitudinem regiam rogamus,
& hortamus ardentē, quatenus integrum Nicenam
conciliū, & alia concilia, quæ habere diceris in
Armenia litera, cum aliquibus peritis interpreti-
bus, nobiscum ea, quæ poteris, celeritate tranmittas.
Tunc quoque lib. 9. cap. 12. & Tripartita inventi sunt ologinta canones
Arabice scripti, sub nomine hūus concilii, qui Rome in Arabi-
ca, & Armenia lingua scripti penes eundem Cardinalem Sin-
cilem sunt, & nuper etiam in Latinam linguam conversi sunt,
& impressi.

Quoniam ergo vixint tantum capitula in Nicena synodi statuta
discipiuntur, cum septuaginta capitula (ut Athanasi scribit) in ea
statuta monstrantur? ¶ His ita respondetur: Capitulorum Ni-
cena synodi quedam in defectitudinem abierunt: vixint tantum in
Romana ecclesia habentur.

C. XIII. ¶ Nicenae concilii vixint tantum
capitula habentur.

Vnde Stephanus Papa scribit, dicens Lycytho-

bio episcopo Moguntino.

Vixint a tantum capitula Nicenae synodi in sancta Ro-
mana ecclesia habentur, sed quo neglectu alia defe-
cerint, ambiguū est. Plurimi arbitrantur ea Antioche-
no concilio esse inserta.

¶ Apud Iovem parte quarta, cap. 232. habetur magis integrum
hoc caput. Capitula Nicenae concilii testimonio Athanasi
septuaginta in figuram septuaginta discipulorum scripta:
non dubitamus, à quibus vixint tantum in ecclesia san-
cta Romana, & quæ sequuntur.

C. XIV. ¶ Authoritas Apostolica Sardi-

ceps concilium recipitur.

Sardicensis quoque concilium auctioritate Nicolai Papa:
recipitur. Vnde idem scribit Clero b. Con-
stantinopolitanus.

Q uod e dicitis neque Sardicensis concilium, neque de-
creta alia vos habere sanctorum Pontificum, non
facile nobis facultas credendi tribuitur, maximè cùm
Sardicensis concilium, quod penes vos in vestris regioni-
bus actum est, & omnis ecclæsia recipit, quæ ratione con-
venerit e, ut vos sancta Constantinopolitana ecclæsia ab-
jiceret, & ut dignum est, non reineret?

DISTINCTIO XVII.

¶ **G**eneralia concilia quorum tempore celebrata sunt, vel
quorum auctoritas catcrii preminet sanctorum
auctoritaribus supra monstrarum est. Auctio-
nas vero congregandorum conciliorum penes Apostolicam se-
dem est.

C. I. ¶ Absque Rōmani Pontificis auctoritate
synodus congregari non de-
bet.

a. Ivo par. 4. cap. 232. Pannor. lib. 2. cap. 107. b. al. electio.
c. Habetur in epistola 6. que prima ad Photium est, Ivo par. 4. cap.
133. Pannor. lib. 2. cap. 117. ver. quod dicitur. d. al. decretalia voi.
e. al. conveniat.

Vnde Marcellus Papa scribit Maxentio 1.

Synodus & Episcoporum absque hujus sanctorum sedis auctoritate (quoniam quidam Episcopos possunt congregare) non potest regulariter facere. Neque 2 ullum Episcopum, qui hanc cappellaverit Apostolicam sedem, dominare, antequam hinc sententia definitiva procedat. Nam si seculares in publicis judicis libellis utuntur appellatorii, quanto magis sacerdotibus haec eadem agere licet, qui super illos sunt? De quibus dictum est, [Ego b dixi, Diu-fisi.]

1 ¶ Maxentio. Antea tegebatur, Maxentio Episcopo, In omni autem concilio in epistola inscriptione est, ad Maxentium tyrannum, sed in principio Epistola est, Marcellus Maxentio, que letio visu retinenda.

2 ¶ Neque ullum Episcopum 3 Hinc usque ad finem non habentur in aliquo manuscripto Gratiani exemplaribus.

C. II. ¶ Non est ratione concilium, quod au-
toritate Romana ecclesia futurum
non fuerit.

Item Iulius Papa primus in scripto contra orientales
pro Athanasio, c. xxix.

R Egula e vestra nullas habet vires, nec habere poterit: quoniam necab orthodoxy Episcopis hoc concilium actum est, nec Romana ecclesia Legatus a intersuit, canonibus precipientibus, sine ejus auctoritate concilia fieri non debet. Nec ullum ratum est, aut erit unquam concilium, quod non futurum fuerit ejus auctoritate.

C. III. ¶ Nullus usurpet concessio Romana
ecclesia.

Item Damasus Papa I. ad Stephanum, epist. 3.

H Vic soli sedi concessio nullus usurpare sine eius con-
fultu presumat, qui non vult honore ecclesiastico in-
dignus, ut contempor, judicari.

C. IV. ¶ Absque Apostolica sedis auctoritate
Synodus particularis contra universalem
aliquibus congregata non
luit.

Item Gregorius 3 t.

N Ec h licuit alicui aliquando, nec licet particulare
rem synodum 2 congregare: sed quoties aliqua
de universali synodo aliquibus dubitatio nascitur, ad
recipiendam de eo, quod non intelligunt, rationem, aut
sponte ii, qui salutem animae sua desiderant, ad Aposto-
licam & sedem pro recipienda & ratione convenientem,
aut si forte (sicut de talibus /scriptum est m) [Peccator
cum venerit in profumatione malorum, contemnit.] ita ob-
stinati, & contumaces extiterint, ut doceri non velint,
eos ab iisdem Apostolici sedibus aut attrahi ad salu-
tem quoquomodo necesse est, aut ne aliorum perditio
esse possint secundum canones per seculares comprimit
n potestates.

1 ¶ Gregorius] Hoc procul dubio est Pelagi, sicut ab Anselmo & Iovene citatur. Sunt autem apud Gratianum multa capita ex Pelagio hujus argumenti, ad Apostolicas sedes recursum est, cum inferiores Episcopi, aut curvis ali cognoscere desiderarent, quid in aliquo universali synodo esset constitutum, & valde illos condemnantes, qui Apostolicis sedibus non communicant, ut 73. q. 5. c. non vos, &c. de Liguribus. Ex hoc autem capite, nec hec, & capite, istud n. q. 1. habetur interea epistola Pelagi, quemadmodum ab Anselmo refertur. Verum in Polycarpo citatur ex Gregorio, & in margine est addition, ad Episcopos Mauritaniae. Atque in summarii capitono illatum ipsius Pape,

a Ansel. lib. 2. cap. 60. Ivo part. 4. cap. 140. Polyc. lib. 1. cap. al.
tit. 13. b Psalm. 81. c Ansel. lib. 2. cap. 47. Polyc. lib. 1. cap.
13. d al. legato, e sancte. f Ansel. lib. 1. cap. 55. Polyc. lib. 1.
cap. 17. g al. Pelagus Papa Valeriano Patria. h Ivo p. 4.
cap. 139. Ansel. lib. 12. cap. 43. Polyc. lib. 1. c. 14. i Apostolicas
sedes] Ivo. k al. percipienda. l al. quibusdam. m Prog. 19.
n al. opprimi.

qui habeat lib. 2. Regestis Gregorii septimi, inter caetera haec est, quod nulla synodus absque praecepto summi Pontificis debet generalis vocari.

2 ¶ Synodus] Apud Anselnum, Iovem, &c. in Polycarpo adduntur haec, ad judicandum universalem synodum. Hoc enim est, quod prohibetur hic a Pelagio. Multi enim eo tem-
pore aut ignorantia, aut animi perseverante adducti molebant quintum concilium recipere. (Quod de re E. Gregorius, lib. 6. epist. 9.
& alibi sept.) & porticulare synodum universali, ac sedes
Apostolicarum auctoritatis prefrabunt. Itaque hoc capite non
prohibet Pelagius, sive Gregorius, ne episcopi possint diocesanis, &
Metropolitae provinciales synodos convocare, sed ne ipsa ad judi-
candum universalem synodum congregent, atque ita est in rubrica
emendatum.

C. V. ¶ Non est concilium, sed conventiculum,
quod sine sedis Apostolica auctoritate
celebratur.

Item Pelagius Papa II. Episcopis, qui convenierant ad il-
licitam vocacionem Iuniorum Constantinopolitanorum,
epist. 1. cap. 1.

MUltis a deno Apostolicis, & canoniciis, atque ec-
clesiasticis instruuntur regulis, non debere aliquo
sententia Romani Pontificis concilia celebrari. ¶ Quapropter,
ut jam dictum est, recte non concilium, sed ve-
strum conventiculum, vel conciliabulum castiatur, &
quidquid in eo actum est, irritum habetur, & vacuum
Vos quoque deinceps videte, ut nullius hortatu, tali
profumatis, si Apostolica sedis communione carere non
vultis. & infra b. ¶ Si vero in qualibet provincia orta
 fuerint quaque, & inter ipsius provincie episcopos
discrepare coepit ratio, atque inter ipsos dissidentes non
conveniat, ad maiorem tunc fedem referantur. Et ful-
lic facili, & juste non discernuntur, ubi fuerit synodus
regulariter congregata, canonice, & iuste judicentur. Ma-
iores vero & difficiliores & questiones (ut sancta synodus
statuit, & beata consuetudo exigit) ad fedem Apostolicam
semper referantur.

C. VI. ¶ Provincialis concilia sine Romani
Pontificis praesencia pondere carent.

Item Symmachus Papa. C oncilia d' sacerdotum ecclesiasticis legibus quotan-
nis decreta per provincias, quia praefentiam Papae
non habent, validitudinem perdiduntur i. Legitis o infa-
misi, aliquando in illis prater Apostolici apicis sanctio-
ne alicuid constitutum, & non de majoribus negotiis
ad confirmationem s; si quid occurrit, praefata sedis ac-
bitio fusile feratur?

1 ¶ Perdiduntur] Hic in libello Ennodii in recentioribus
editiōibus est nota interrogatio. Sunt enim verba se-
miceriora Symmachus, hoc rāngu ab absurdum quidam objec-
tum. Quibus Ennodius in sequentibus verbis respondet, Lo-
gite, &c.

2 ps ¶ [Hinc etiam cum auctoritas Theodoricis Regis exdi-
versi provinciis ad urbem Romanam sacerdos convenerit praecep-
tit, ut sanctum concilium judicaret de iis, que venerabilis Epis-
copus Symmachus, prafatu Apostolica sedis ab adversariis spissi-
bantur impingu, Liguria, & Emilia, seu Venetiarum Episcopi
figesserunt ipsum, qui dicebantur impeditus, debere synodum
convocare sicutius, quia ejus sed, primus Petri Apostoli me-
ritum, deinde secura iustitia g. Domini, conciliorum venerandorum
auctoritas singulariter in ecclesiis tradidit patetatem, nec ante-

ditta sedis antistititem minorum subiaceisse iudicio.] & infra. [q. Ad hoc serenissimus Rex, Deo adspicente respondit, synodus esse arbitrii in tanto negotio sequenda prescribere, nec aliud ad se prater reverentiam de ecclesiastici negotiis pertinere, committens etiam potestati Pontificis, ut si propositum vellent audire negotium, sive nollet, quod magis putarent uile delberarent, diu- modo venerandi provisione concilii pax in civitate Romana datur: episcopi vero in synodo residentes, congregata auditorum eisdem Symmachis discerunt: Symmachus Papa sedis Apostolicae profut ab huiusmodi oppositionibus b. imperitus, quantum ad homines respectu, sit immunitus, & liber, cuius causa rotam Dei iudicis referamus.] & infra. [De clericis vero memorari Papa, qui ab episcopo suo ante tempus contra regulas discesserint, & schismatis fecerint, hoc fieri decernimus, ut c. illi satifacientes episcopo suo misericordia consequantur & officia ecclesiastici regadeant re- finiri.] ibidem infra. [Laurentius ecclesie Mediolanensis episcopus hunc statuto nostre, in quo rotam causam Dei iudicis com- missimus, subscrivit. Petrus ecclesiae Ravennatis episcopus sub eundem vel' u. subscrivit, & post eam sepragintaquaque epis- copi.] Illus de clericis pro pace in urbe reformanda misericorditer, & dispensativa factio dignoscitur. [Hoc queque notandum est, quod in hoc concilio, & in alia synodo Symmachus Papa, ante Ravennatem episcopus Mediolanensis subscrivit, & respondi- se legit: ex quo & sedi praezepatrum ante eum habere colliguntur.

C. VII. Ait enim Gregorius primus, lib. 7. cap. 2.
epist. 112. Syagrio episcopo Augusto-
dunensi.

Ecclesios a secundum ordinatiois sue tempus, sive ad confidendum in concilio, sive ad subscribendum, vel in qualibet alia re, sua attendere loca decernimus, & suorum sibi prærogativam ordinum vindicare.

Verius tempus ordinatiois non ad ecclesias, sed ad perso-
nas referit, sicut ex consuetudine Cardinalium sancte Romanae
ecclesie, & episcoporum uniuersisque provincia evidenter appa-
ret.

DISTINCTIO XVIII.

Episcoporum igitur concilia, si ex premisso apparet, sunt invalida ad definiendum, & confirmendum, non autem ad corrugendum. Sunt enim necessaria episcoporum concilia ad exhortationem, & correctionem, que eis non habent vim constitutionis, & habent tamen auctoritatem imponendi, & indicandi, quod alias statuon est, & generaliter, seu sufficiatler, observari preceptum.

C. I. PALEA. I

Ex Cabilonensi concilio, cap. 6.

Placuit f, ut conservato Metropolitani primatu cate-
ri episcopi secundum sue ordinatiois tempus alius
alii deferat & locum.

1. q. In per vestigo Gratianus codice palea hac est in extremo pre-
cedenti distinxione, convenit cum ultimo illius capitulo, episco-
pos. Ex Cabilonensi autem citant etiam easter collectores, extra
vero in Bracarense primo, cap. 24. & concordat cum cap. 13. conciliis
Asilevitani, & cap. 3. conciliis Africani.

C. II. q. Bini convenient per singulos annos ab
episcopis celebrantur.

Unde Leo I. epist. 2. c. 7. Anastasio Theffalo-
nicensi episcopo.

a Christianis omniibus reddetur.] orig. Ibid. inf. b. al.
propositiis] orig. c. ut ei satifacientes episcopo suo mis-
seriis subsequantur.] orig. d. Anfildib. 6. c. 134. e. al.com-
muni. f. Burchard. lib. 1. c. 55. Ivo part. 3. c. 165. Pannorm. lib. 4.
cap. 20. g. al. sedendi deferat.

D E a conciliis autem episcopatibus non aliud indi-
cimus, quam sancti Patres salubriter ordinarunt,
ut scilicet bini conventus per annos singulos habeantur,
in quibus de omnibus querelis, qua inter diversos
ecclesias ordines nasci assolent, judicetur, at si forte
inter ipsos, qui prefunt, de majoribus (quod absit) pecca-
tis causa nascatur, quod provinciali nequeat examine de-
finiri, fraternitate tuam de totius negotii qualitate
Metropolitanus curabit instruere, & si coram positis
partibus nec tuo fuerit res sopia iudicio, ad nostram co-
gnitionem quidquid illud est, transferatur.

C. III. q. Quo tempore concilia episcoporum
sunt sine celebranda.

Item ex Nicano concilio cap. 5.

H Abeatur b semel concilium ante dies quadraga-
tis, ut omnibus, si que sunt, simultibus amputatis mundum i. ieiunium, & solenne Deo possit offerri:
secundum verò agatur circa tempora autumni.

1. q. Mundum] Caput hoc est ex versione, qua usus est iſſu-
deris. In ea tamen hoc loco est, mundum solenne Deo munus,
quemadmodum, & in Polycapo, & in aliquo Gratiani codic-
bū est, mundum, & solenne Deo munus. Grac est,
iuxta traditioꝝ Digenit. vñ. 3. id est, ut omni sublata animi
angustia munus purum Deo offeratur.

C. IV. q. Ad morum correctionem, & contra-
versiarum dissolucionem his in anno episco-
pale concilium stat.

Item ex Antiocheno concilio, cap. 20.

P Ropter e ecclesiasticas causas, & que existunt, con-
troversias dissolventur, sufficere vixit est bis in an-
no per singulas provincias episcoporum concilium fieri,
semel quidem post terciam hebdomadam Paschalis fe-
stivitatis, ita ut in quarta hebdomada, que consequtitur,
id est, media i. Pentecoste, concilium compleatur 2. Admonent autem comprovinciales episcopos ii, qui in amplioribus, id est, in Metropolitanis civitatibus degunt.
Secundum verò concilium Idib. Octobris habetur,
qui dies apud Gracos hyperberetai mensis, decimus 3
inventur. In ipsis autem conciliis, & presbyteros, & dia-
conos praefentes esse oportet, & omnes quotquot se la-
bos existimant, & syndicam expectare sententiam. Nec
licet aliquibus apud semetipos concilia sine Metro-
politanorum episcoporum conscientia facere, quibus de
omnibus causis constar permisum esse iudicium.

1. q. Id est, media] ante legebatur, & in medio tem-
poris inter Pascha & Pentecosten, nec multo altera apud Ivo-
nen, id est, medi temporis, &c. Sed repotita est haec lectio
ex p[ro]l[og]o Gratiani exemplaribus, & collectione fidori, in qua est
haec eadem versio. Nam ceteri collectores secuti portu videntur
versionem Dionysii, que est in codice canonum, quoniam & Bur-
chardus, & Pannormia hoc loco habeant, id est, medio Pentecoste,
vel in medio Pentecosten, ubi in versione Dionysii est, ita
ut quartam septimanam Pentecosten, verbum plane & verbo. Gra-
cianum est, f[ac]tus vñ. 3. id est, id est, quod est in p[ro]l[og]o.

2. q. Compleatur] Vocem i[n]scriptam, Dionysius verit,
convenit.

3. q. Decimus] Prosses ex Graco. Dionysius autem, quem
Burchardus, & Ivo sequuntur, habet, Idibus Octobris, id
est, quintodecimo die mensis Octobris, quem hyperber-
etaum Graci cognominant. In canone autem Apolol-
orum 37. legitur secundum anni synodus celebrandam esse,
vñ. Segetas faber, id est, duodecimo die hyper-
bereti. Non convenire autem omnino Latinorum men-
ses cum Gracorum fatis constat. Suidas quidem scribit a-

a Burch. l. 1. c. 43. Ivo p. 4. c. 241. Pann. l. 4. c. 13. Polyc. l. 3. tit. 19.
b Polyc. l. 3. tit. 19. c. Burch. l. 1. cap. 44. Ivo p. 5. c. 145. Pann. l. 4.
c. 15. Polyc. l. 3. tit. 19.